

Stanovisko Bankovej rady NBS

Banková rada rokovala o stave a vyhlídkach svetovej a slovenskej ekonomiky a po diskusii vzala na vedomie materiál Ekonomický a menový vývoj – jeseň 2022.

Vojenská agresia Ruska voči Ukrajine spôsobuje problémy svetovej ekonomike, narušila medzinárodný obchod, spôsobila skokový nárast cien energií a potravín. Súvisiace inflačné tlaky a nepredvídateľnosť situácie už doliehajú na finančnú situáciu domácností a firiem. Európa je v porovnaní s ostatnými časťami vyspelého sveta dočasne viac zasiahnutá. Priamy vplyv obchodnej izolácie Ruska na chod európskych ekonomík je viditeľný, ale zvládnuteľný. Platí to aj pre nepriame dosahy prostredníctvom navýšených cien energií a iných komodít. Členské štáty Európskej únie majú priestor a mechanizmy, národné a celoeurópske, na ne reagovať a zmierniť ich.

Najlepšie sú adresné a dočasné rozpočtové a regulačné opatrenia. Prípadné zásahy do regulácie cien a fungovania trhov s energiami by nemali viesť k zvyšovaniu zotrvačnosti inflácie, ani narušeniu cenových signálov. V ideálnom prípade by mali formou mimoriadnych príjmov pre štátny rozpočet aj sčasti financovať rozpočtové kompenzačné opatrenia, alebo nevyhnutné investície, ktoré urýchlia prechod na nízkouhlíkovú ekonomiku a znížia zraniteľnosť kontinentu v energetickej oblasti. Plán Európskej komisie, ktorého podstatou je obmedzenie ziskovosti lacnejších foriem výroby elektrickej energie, ako aj koordinované úsporné opatrenia, predstavujú významné pozitívum. Zároveň priaznivo vplývajú na trhové ceny komodít a aj vďaka ich širším vplyvom budú inflačné tlaky v Európe zrejme nižšie, ako sa momentálne očakáva.

Na Slovensku je prioritou dosiahnuť, aby ceny elektriny, plynu a tepla neznamenali v budúcom roku rozvrat v rozpočtoch čoraz širšieho okruhu domácností a firiem. Slovenský regulačný rámec premieta vývoj na svetových trhoch do spotrebiteľských cien so značným časovým odstupom. Mieru prenosu môžu ovplyvniť vládne opatrenia. Neistota v tejto oblasti v čase tvorby predikcie bola mimoriadne vysoká. Základná inflačná predpoveď NBS zahŕňa opatrenia v oblasti cien plynu avizované ministerstvom hospodárstva. Aj tak by sa ceny plynu a tepla pre domácnosti budúci rok v priemere približne zdvojnásobili. Predikcia počítá so zmrazením silovej zložky ceny elektriny. Stopercentný nárast cien elektriny pre domácnosti, ktorý by napriek tomu bol v súlade s platným regulačným rámcom, zvyšuje priemernú mieru inflácie v budúcom roku o 4 percentuálne body. Veríme však, že skutočný vývoj bude po vládných opatreniach miernejší.

Inflácia budúci rok nebude jednociferná, ani ak vláda prijme ďalšie opatrenia. V roku 2024 síce inflácia poklesne, ale zostane výrazne nad dvojpercentnou úrovňou dlhšie obdobie pri predpokladoch o nastavení menovej politiky zo začiatku septembra tohto roku. Riziku podobného vývoja čelí ekonomika celej eurozóny.

V tejto komplikovanej situácii preto pokračuje nevyhnutné a potrebné sprísňovanie menovej politiky zo strany Európskej centrálnej banky, s cieľom priviesť našu ekonomiku a ekonomiku eurozóny späť k cenovej stabilite.

Pri nezmenených politikách sa slovenská ekonomika miernej recesii v budúcom roku nevyhne. Vysoká inflácia a neistota budú doliehať na kúpyschopnosť obyvateľstva a investičné nálady firiem na Slovensku, aj u našich obchodných partnerov. Z doteraz odolného trhu práce budú pod tlakom slabnúceho dopytu ubúdať pracovné miesta. K znižovaniu zamestnanosti však bude prispievať aj starnutie obyvateľstva.

Verejný dlh je v predikcii NBS pod hranicou 60 % HDP v celom horizonte predikcie. Okrem mimoriadnych vplyvov pôsobí na vývoj zadlženosti priaznivo aj nečakane vysoká inflácia. Tieto vplyvy sú však len dočasné. Pri nezmenených politikách sa očakáva zvýšenie deficitu verejných financií k 5 % HDP v roku 2024. Vláda pritom prijíma ďalšie opatrenia, ktoré budú nepriaznivo vplývať na bilanciu verejných rozpočtov. Popritom slovenské verejné financie ťažia dlhodobé výzvy súvisiace so starnutím obyvateľstva. Slovensko potrebuje premyslený a dôveryhodný plán konsolidácie verejných financií na pokrízové obdobie.